

บทที่ 1

บทนำ

การวิจัย การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ และ วิเคราะห์ศักยภาพ
ธุรกิจชุมชนตำบลแม่โป่ง และตำบลสันปูเลย อำเภอค้อยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัย
ที่มุ่งหวังพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ของธุรกิจชุมชนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นการจัดการ การบริหาร
การตลาด การผลิต ฯลฯ และการพัฒนาศักยภาพด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มธุรกิจชุมชน
ให้มีประสิทธิภาพการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ และวิเคราะห์ศักยภาพ
ของธุรกิจให้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและความยากจนของประเทศ ต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน
ปัจจัยต่อไปนี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ทุนทางสังคม
ทุนทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการระดมทุนโดยอาศัยชุมชน
เพื่อสร้างการเรียนรู้มีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาศักยภาพความเป็นอยู่ของเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 สรุปความได้ว่า ในการพัฒนาประเทศ
ต้องทำตามลำดับ โดยสร้างพื้นฐานคือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้น
ใช้วิธีการและอุปกรณ์แบบประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อมีพื้นฐานที่มั่นคงและปฏิบัติได้จริง
จึงเสริมสร้างความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้นโดยลำดับต่อไป ถือได้ว่าเป็นการพระราชทาน
แนวทางพัฒนา แบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นครั้งแรก ต่อมาพระองค์ท่านได้ทรงจัดตั้งศูนย์ศึกษา
การพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อทำหน้าที่เสมือนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตให้ประชาชน
ได้มาศึกษาเรียนรู้ภาคปฏิบัติอย่างแท้จริง ก่อนนำไปประยุกต์ใช้กับตนเอง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เป็นปรัชญาที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทาง
การดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึง
ระดับประเทศ ในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปบน ทางสายกลาง ทั้งนี้ ปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วย 3 คุณลักษณะ คือ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่มาก
ไม่น้อยจนเกินไป โดยต้องไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจ

เกี่ยวกับระดับความพอเพียงต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยคำนึงถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผล ที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง เตรียมตัวให้ พร้อมต่อการรองรับผลกระทบใด ๆ จากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอก โดยตั้งอยู่บนเงื่อนไข 2 ประการ ได้แก่ เงื่อนไขความรอบรู้ รอบคอบ คือ นำวิชาการ ต่าง ๆ มาประกอบกันอย่างเหมาะสมรอบด้านในการวางแผนงาน และเงื่อนไขคุณธรรม คือ ตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และความ پاکเพียรในการดำเนินชีวิต จะเห็นได้ว่า พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีมานานแล้วและทุกคนพร้อมปฏิบัติตาม ถึงทุกวันนี้

รัฐบาลได้ประกาศนโยบายการแก้ไขปัญหาคความยากจนเป็นยุทธศาสตร์ตามแผนบริหาร ราชการ 4 ปี (พ.ศ. 2548 - 2551) โดยถือว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนและสำคัญยิ่งของชาติ ทุกส่วนราชการ ได้ได้นำมาเป็นยุทธศาสตร์พระราชทานในการทำสงครามกับความยากจน พล.อ.อ.คงศักดิ์ วันทนา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศนโยบายเน้นหนักเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2549 มอบหมายให้ทุกจังหวัดผลักดันและขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างกว้างขวาง โดยภายในปี 2549 ตั้งเป้าหมายจำนวน 5,000 หมู่บ้าน ปี 2550 ร้อยละ 50 ของหมู่บ้านทั่วประเทศ และภายในปี 2551 ครอบคลุมหมู่บ้าน สำหรับลักษณะกิจกรรมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ การออม การดำรงชีวิตด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีการทำงานหัตถกรรมมากที่สุดจังหวัดหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ ที่พัฒนาจนได้มาตรฐานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนถึง 640 รายการ (ไทยตำบลคอตคอม, 2550) ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าด้านหัตถกรรมสำหรับอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ มีการพัฒนา สินค้าอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์

อำเภอดอยสะเก็ดก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2445 ที่บ้านเชิงดอย หมู่ที่ 3 ตำบลเชิงดอย และคำว่า ดอยสะเก็ด สันนิษฐานว่าเป็นคำที่เพี้ยนมาจากคำว่า “ดอยแสนยศ” ซึ่งเป็นสถานที่เก็บเส้นพระเกศา ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบริเวณใกล้กับตัวอำเภอ ที่ตั้งและลักษณะทางภูมิศาสตร์ของอำเภอดอยสะเก็ดเป็นอำเภอหนึ่งในจำนวน 22 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ ของจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือห่างจากจังหวัดประมาณ 18 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 749 ตารางกิโลเมตร หรือ 468,152 ไร่ อาณาเขตติดต่อ ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอพร้าวและอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ทิศใต้ติดต่อกับ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันออก ติดต่อกับ กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอดอยสะเก็ด มีพื้นที่ทั่วไปเป็นป่าและภูเขา เนื้อที่ป่าส่วนใหญ่จะอยู่ทางทิศเหนือ และทางทิศตะวันออก ส่วนที่ราบ

มีประมาณ 1 ใน 5 ของพื้นที่ทั้งหมดจะอยู่ทางทิศใต้และทางทิศตะวันตก ซึ่งราษฎรจะใช้พื้นที่ดังกล่าวในการเพาะปลูกในอำเภอคอยสะเก็ดมีแม่น้ำไหลผ่าน ซึ่งสามารถใช้ในการบริโภคตลอดจนน้ำที่ใช้ในการเกษตรมี 4 สาย คือ น้ำแม่กว้งไหลผ่านท้องที่ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลลวงเหนือ ตำบลตลาดขวัญ ตำบลสันปูเลย น้ำแม่ดอกแดงไหลผ่านท้องที่ตำบล เจริญคอย ตำบลป่าป้อ ตำบลสง่าบ้าน น้ำแม่ฮ้องฮัก ไหลผ่านท้องที่ตำบลเจริญคอย ตำบลป่าลาน ตำบลสง่าบ้าน น้ำแม่โป่ง ไหลผ่านท้องที่ตำบลแม่โป่ง ตำบลแม่ฮ้อยเงิน ตำบลตลาดใหญ่ ตำบลแม่คือ โดยแม่น้ำทั้ง 4 สายมีมากในช่วงฤดูฝน และน้ำน้อยในช่วงฤดูแล้ง แต่ไม่ถึงกับขาดน้ำในช่วงประมาณเดือนเมษายน ทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้และภูเขา โดยเฉพาะท้องที่ ตำบล ป่าเมี่ยง ตำบลลวงเหนือ ตำบลแม่โป่ง มีไม้เบญจพรรณและไม้เศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้รัง และอื่น ๆ เป็นต้น ส่วนแร่ธาตุสำคัญ เช่น แร่ดีบุก มีมากในท้องที่ตำบลป่าเมี่ยง และตำบลแม่โป่ง หินไลบัสโตนซึ่งใช้ทำถนนมีมากในท้องที่ตำบลแม่โป่งเช่นกัน

อำเภอคอยสะเก็ด มีจำนวนประชากรทั้งหมด 63,721 คน เป็นชาย 31,166 คน และหญิง 32,344 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2546) ความหนาแน่นขอประชากรโดยเฉลี่ยต่อพื้นที่ 84.8 คน/ตารางกิโลเมตร ในเขตเทศบาลเท่ากับ 772.6 คน/ตารางกิโลเมตร นอกเขตเทศบาลเท่ากับ 79.9 คน/ตารางกิโลเมตร การคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอและจังหวัด มีดังนี้ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1007 (เชียงใหม่ - คอยสะเก็ด) ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 118 (คอยสะเก็ด - เชียงราย) ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1014 (คอยสะเก็ด - บ่อสร้าง) โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 14 ตำบล 109 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล 13 แห่งการเกษตร อาชีพหลักทางการเกษตร ได้แก่ ทำนา ประมาณร้อยละ 75 ทำสวน ประมาณร้อยละ 10 ไร่นาสวนผสมประมาณร้อยละ 15 พืชเศรษฐกิจ คือ ข้าวออก กระเทียม อาชีพอื่น ได้แก่ การทำงานหัตถกรรมท้องถิ่น และรับจ้างทั่วไป

ตำบลแม่โป่ง นับว่าเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอคอยสะเก็ด มีพื้นที่ทั้งหมด 37,551 ไร่ พื้นที่เดิมชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่น การตั้งถิ่นฐานตั้งอยู่ตามแนวยาวของถนน โดยมีถนน รพช. และถนนชลประทาน เจื่อนแม่กว้งเป็นเส้นทางติดต่อระหว่างหมู่บ้านกับอำเภอได้สะดวก เป็นตำบลที่มีพื้นที่ของหมู่บ้าน อยู่ในเขตศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ และเป็นหมู่บ้านบริวารของศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง 10 หมู่บ้าน ราษฎรได้รับการพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง และได้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลแม่โป่ง ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538

ตำบลแม่โป่ง ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขาและภูเขา อยู่ในชั้นความสูงประมาณ 340 เมตร มีลำห้วยไหลผ่านมีแหล่งน้ำที่สำคัญคืออ่างเก็บน้ำห้วยฮ่องไคร้ อ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว คลองชลประทานแม่กว้ง ตำบลแม่โป่งได้รับน้ำเต็มพื้นที่ อาณาเขตตำบล ทิศเหนือติดกับ

ตำบลป่าเมี่ยงและตำบลป่าป้อ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่' ทิศใต้ติดกับตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่' ทิศตะวันออกติดกับสหกรณ์ กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่' ทิศตะวันตกติดกับตำบลป่าป้อ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่' ประชากรในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบล 5,278 คน และจำนวนหลังคาเรือน 1,826 หลังคาเรือน ข้อมูลอาชีพของตำบล อาชีพหลัก ทำนา อาชีพเสริมรับจ้างและอุตสาหกรรมครัวเรือน สถานที่สำคัญของตำบล คือ วัดดอยจอมแจ้ง วัดกัญจน์จันทราราม (ป่าไผ่) วัดใหม่มงคลชัย (ห้วยบอน) วัดพระนอนแม่โป่ง ศูนย์ศึกษาการพัฒนา ห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และวัดดอยปล่องนก วัดแม่ฮ่องไคร้

การจัดการความรู้เป็นกลวิธีการที่นำมาความรู้มาใช้ควบคู่กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการวิเคราะห์หาสาเหตุ หาทางแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อทราบปัญหา สาเหตุความต้องการ และหาแนวทางพัฒนาสินค้า หรือผลิตภัณฑ์จนสามารถยกระดับสู่มาตรฐานสินค้าชุมชน โดยบูรณาการกับการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักศึกษาสาขาวิชาศิลปกรรมได้ฝึกปฏิบัติการทำงานร่วมกับชุมชน เพื่อแสดงการนำผลที่ได้ จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการทำงาน และเป็นแนวทางพัฒนาท้องถิ่นของตน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ และวิเคราะห์ศักยภาพธุรกิจชุมชน ตำบลแม่โป่ง ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาความต้องการชุมชน เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และศักยภาพชุมชน
- 2.2 เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์ในด้านแนวความคิด กลวิธีการออกแบบ ขั้นตอนการผลิต ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทักษะคติ สภาพแวดล้อม ต้นทุนทางธรรมชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบ ผลิตภัณฑ์
- 2.3 การจัดการความรู้ในด้านการออกแบบ และการพัฒนาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ
- 2.4 การจัดการความรู้เพื่อการวิเคราะห์ศักยภาพในด้านการจัดการ การตลาด การผลิต และการดำเนินงานด้านธุรกิจชุมชน
- 2.5 การจัดการความรู้ โดยการกำหนดจุดเน้นที่ยึดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อพัฒนาชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืน

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้กลวิธีการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ ของตำบลแม่โป่ง ตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ตำบลแม่โป่ง ตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มธุรกิจชุมชนท้องถิ่นในโครงการ “ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น” ตำบลแม่โป่ง และตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่

3.2.1	กลุ่มตัวอย่างที่ 1	คุณวีรา	จินะใจ
3.2.2	กลุ่มตัวอย่างที่ 2	คุณประเสริฐ	ทลาบุญ
3.2.3	กลุ่มตัวอย่างที่ 3	คุณดาวเรือง	ชาตอินจันทร์
3.2.4	กลุ่มตัวอย่างที่ 4	คุณนันทิวรรณ	ขัติยะ
3.2.5	กลุ่มตัวอย่างที่ 5	คุณพรรณี	คุณเลิศ
3.2.6	กลุ่มตัวอย่างที่ 6	คุณบุญเชิด	มาชัยวงศ์
3.2.7	กลุ่มตัวอย่างที่ 7	คุณแจ่มจันทร์	คำดวงดาว

3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการศึกษา และประกอบในงานวิจัย ได้แก่ ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทฤษฎีการจัดการความรู้ การออกแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และแนวทางการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ.2549 (OTOP Product Champion)

4. ขั้นตอนและวิธีการศึกษา

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมกับการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่ตำบลแม่โป่ง ตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ มีดังนี้

4.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

4.1.1 การสร้างความเข้าใจในการทำงานวิจัยที่มีความต้องการให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการวิจัยแบบให้ชุมชนมีส่วนร่วม ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำธรรมชาติ คนเฒ่าคนแก่ที่ชาวบ้านให้ความยอมรับนับถือ ชาวบ้านผู้ประกอบการ

4.1.2 การศึกษาบริบทชุมชน ได้แก่ด้านสภาพพื้นที่ ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพทางเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาชาวบ้าน และสภาพปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน

4.1.3 การศึกษาบริบทเกี่ยวกับวิถีชีวิต การทำมาหากิน ปัญหาสิ่งแวดล้อม การอพยพ ย้ายถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับครัวเรือน ภาระหนี้สิน รายรับ รายจ่ายและศึกษาความต้องการปัญหาโดยอาศัย การมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์ และหาทางแก้ไข

4.1.4 ร่วมกับชุมชน ภาควิชาพัฒนาอาชีพ วิสาหกิจชุมชน โดยการศึกษาดูงาน ฝึกอบรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์

4.1.5 การที่กลุ่มเป้าหมายเริ่มตระหนัก และเข้าใจถึงปัญหา ซึ่งค้นพบด้วยการร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมวิจัยค้นคว้า ยุทธศาสตร์

4.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2.1 การศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัย ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ดังเช่น แผนงาน โครงการพัฒนาตำบล หรือข้อมูล จปฐ. กชช.2ค และข้อมูลจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Online Network กับ CD) แผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ

4.2.2 การทำแบบสำรวจ หรือแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาบริบทชุมชน เช่น ประเด็นเรื่อง ประวัตินุคคล เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

4.2.3 การสังเกตการณ์โดยตรง (Direct Observation) ด้วยการเดินสำรวจ และจดบันทึก สิ่งต่าง ๆ เช่น จำนวนของบ้าน วัสดุที่ใช้ในการสร้างบ้าน การสังเกตด้วยการเข้าไปร่วมกิจกรรม กับชาวบ้านในการประกอบอาชีพ เพื่อซักถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

4.2.4 การศึกษาชุมชนจากกรณีศึกษา (Case Studies and stories) เป็นการศึกษาชุมชน อันเป็นที่มาของเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล ผู้นำชุมชน เพื่อความเข้าใจสภาพการณ์ในชุมชนดีขึ้น

4.2.5 การทำแผนที่ทางความคิด (Mind Map) เพื่อการศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยการระดมความคิดเห็นของบุคคล ร่วมกันกำหนดหัวข้อเพื่อแสดงความคิดเห็น เป็นการเพิ่มมิติ ของความคิด แยกแยะความคิดได้มากขึ้น ทำให้ทุกคนเห็นความสำคัญของปัญหา

4.2.6 กระบวนการจัดเวที เพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน

4.2.7 ศึกษาดูงานการประกอบอาชีพหัตถกรรม อบรมปฏิบัติการจากแหล่งประกอบการ และชุมชนที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการธุรกิจการขาย ขั้นตอนการออกแบบ ขั้นตอนการผลิต และจำหน่าย

4.2.8 นำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงาน และการอบรมเชิงปฏิบัติการมาพัฒนาสินค้า ให้ได้มาตรฐาน

4.2.9 จัดทำรายงาน สรุปบทเรียนและองค์ความรู้

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เช่น เผยแพร่ในวารสาร หรือการจดสิทธิบัตร ฯลฯ และหน่วยงานที่จะสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

5.1 สามารถแก้ไขปัญหาการดำเนินงานร่วมกับพัฒนาชุมชน อบต. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อระดมความคิดเห็นใน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ สาเหตุ วิเคราะห์ สรุปผลได้ตามกำหนด

5.2 บริบทและศักยภาพของธุรกิจชุมชนเกี่ยวกับการทำหัตถกรรมท้องถิ่น และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของธุรกิจชุมชนตำบลแม่โป่ง และตำบลสันปูเลย อำเภอค้อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

5.2.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยอาศัยการจัดการความรู้ และ ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปบริหารจัดการ ซึ่งสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตำบลต่าง ๆ ในอำเภอค้อยสะเก็ดและชุมชนอื่น จังหวัดอื่น ๆ ได้

5.2.2 การวิเคราะห์ศักยภาพธุรกิจของชุมชนนั้น จะสามารถนำหลักการบริหารจัดการด้านการตลาด การจัดการ การเงิน ต้นทุนการผลิตในตำบลแม่โป่งและตำบลสันปูเลย และนำไปใช้ในแหล่งชุมชนอื่น ๆ ได้

5.2.3 สามารถทำวิจัยต่อยอดในชุมชนค้อยสะเก็ดหรือชุมชนอื่น

5.3 บริการความรู้แก่ประชาชน เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาเปิดอบรมให้กับธุรกิจชุมชน ตำบลแม่โป่งและตำบลสันปูเลย เพื่อจัดนิทรรศการ และจัดทำคู่มือวารสาร ประสานกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจ รวบรวมในเอกสาร ฐานข้อมูล เพื่อถ่ายทอดให้แก่ประชาชนทุกระดับได้

5.4 การบริการความรู้แก่ลธุรกิจผู้ประกอบการตำบลแม่โป่งและตำบลสันปูเลย สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อใช้บริหารจัดการชุมชน โดยวิธีการถ่ายทอดกระบวนการผลิตจริงที่นำไปจัดจำหน่าย จัดแสดง การถ่ายทอดในคู่มือ เอกสาร และฐานข้อมูล

5.5 นำไปผลิตเชิงพาณิชย์ สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ได้จากการศึกษา อบรม เพื่อพัฒนาสินค้าให้ทุนค่าใช้จ่าย ทุนเวลา ประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ ผลิตสินค้าได้จำนวนมากขึ้น

5.6 นับเป็นการพัฒนากระบวนการจัดการเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และได้นวัตกรรมใหม่เพิ่มจำนวนการผลิต การจำหน่ายและการแข่งขันด้านการตลาดของธุรกิจชุมชนตำบลแม่โป่ง และตำบลสันปูเลย

5.7 การทำวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจชุมชนตำบลแม่โป่ง และตำบลสันปูเลย ในการเพิ่มศักยภาพการจัดการธุรกิจชุมชนให้สามารถพัฒนาธุรกิจอย่างมีคุณภาพ และสามารถพัฒนาสินค้าสู่โครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” สามารถบริหารทรัพยากรต้นทุนทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมตลอดจนนำธุรกิจของตนสู่สากล เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและพลวัตโลก

5.8 ระบุกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ และผลกระทบจากผลงานวิจัยที่คาดว่าจะเกิดขึ้น รวมทั้งสนองตอบประเด็นยุทธศาสตร์ใดในยุทธศาสตร์แผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2548-2551 ทั้งสามด้าน คือ

5.8.1 การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 1) บริบทและศักยภาพชุมชน เกี่ยวกับการทำหัตถกรรมท้องถิ่น และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของธุรกิจชุมชน ตำบลแม่โป่ง ตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
- 2) ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทักษะคติสภาพแวดล้อม ต้นทุนทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์
- 3) องค์ความรู้ในด้านการวิเคราะห์ศักยภาพ การจัดการ การตลาด การผลิต และการดำเนินงานด้านธุรกิจชุมชน
- 4) การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (Cluster) ซึ่งได้แก่แนวคิดในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม
- 5) นักศึกษา (ผู้ช่วยวิจัย) ได้เรียนรู้ร่วมกับชุมชนในการพัฒนา

5.8.2 การพัฒนา ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มธุรกิจชุมชนของตำบลแม่โป่ง และตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่เกิดการเรียนรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ รูปแบบแนวความคิดกลวิธีการออกแบบ ขั้นตอนการผลิต นวัตกรรมใหม่
- 2) กลุ่มธุรกิจชุมชนในตำบลแม่โป่ง และตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่เกิดการเรียนรู้ด้านการจัดการ การผลิต การตลาด การบัญชี และการดำเนินงานด้านธุรกิจชุมชน
- 3) จากการใช้เครื่องมือประชาสังคม ทำให้ชุมชนมีการรวมกลุ่ม และมีการสร้างเครือข่ายในตัวเองก็คืออำนาจในการต่อรอง
- 4) เกิดการเรียนรู้การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ และสถาบันที่เกี่ยวข้องมารวมตัวดำเนินกิจการในพื้นที่ใกล้เคียงกัน (Geographical Proximity) รวมไปถึงมีความร่วมมือ และเกื้อหนุนเชื่อมโยง และเสริมกิจการกันและกันของกลุ่มธุรกิจชุมชนในท้องถิ่นอย่างครบวงจร (Commonality & Complementarity)
- 5) กลุ่มธุรกิจชุมชนเข้าใจในเรื่องการจดสิทธิบัตร ว่ามีประโยชน์ต่อผลิตภัณฑ์ และป้องกันการลอกเลียนแบบ หรือนำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง

5.8.3 หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สามารถนำการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ

- 1) พัฒนากลุ่มชนระดับอำเภอ สามารถนำผลจากการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการต่อยอดด้านธุรกิจชุมชน เกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมศักยภาพในทุกด้านของผู้ประกอบการ
- 2) ได้ข้อมูลเชื่อมโยงกับจังหวัดเชียงใหม่เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน ปัจจุบันกำลังดำเนินการเรื่องการขยายหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศ
- 3) ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ และนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการจัดการเพื่อส่งเสริมธุรกิจชุมชน
- 4) กระทรวงอุตสาหกรรมนำผลการวิจัยที่ได้ดำเนินการ
- 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้ผลงานวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอน การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
- 6) การจัดการเรียนรู้โดยนักศึกษาที่ได้ทำงานวิจัยในชุมชนเป็นประสบการณ์ตรงที่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการเรียน การทำงาน และพัฒนาหมู่บ้านตน
- 7) แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยกลุ่มเป้าหมาย ผลการวิจัยที่ได้สามารถเผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การประชุมทางวิชาการ การแสดงนิทรรศการวิชาการ การฝึกอบรมให้กับชุมชนต่าง ๆ หรือผู้สนใจทั่วไป

6. ระยะเวลาในการทำวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ทำการวิจัย รวมทั้งหมด 12 เดือน (ปี 2551)

7. นิยามศัพท์

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวและระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณและความมีเหตุผล รวมไปถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

การจัดการความรู้ หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเอง

ให้เป็นผู้ร่วมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้มีความสามารถในการแข่งขันสูงสุด

การพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ หมายถึง การพัฒนาการออกแบบของผลิตภัณฑ์ หัตถกรรมท้องถิ่นในของตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

ศักยภาพธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการจัดการ การตลาด การผลิต การเงิน การส่งออก ของกลุ่มธุรกิจชุมชน ตำบลแม่โป่ง ตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการคิด วางแผนและดำเนินการให้งานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ของกลุ่มธุรกิจชุมชนในตำบลแม่โป่ง ตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

ประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ความสำเร็จในการดำเนินงานให้มีความก้าวหน้า และสามารถบรรลุเป้าหมาย ของกลุ่มธุรกิจชุมชนในตำบลแม่โป่ง ตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การเปรียบเทียบทรัพยากรที่ได้ใช้ไปกับผลที่จะได้รับ จากการดำเนินงานว่าดีขึ้นอย่างไร แค่ไหน ขณะที่กำลังดำเนินการตามเป้าหมายของกลุ่มธุรกิจชุมชน ในตำบลแม่โป่ง ตำบลสันปูเลย อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่